ספר יונה

בני גזונדהייט "עיונים בספר יונה" בתוך אמנון בזק (עורך) "וביום צום כיפור ייחתמון - קובץ מאמרים על יום הכיפורים", הוצאת תבונות, תשס"ה, 151-197.
www.tefilah.org b.gesund@gmail.com

פרק א

(א) וַיְהִי דְּבַר **ה'** אֶל יוֹנָה בֶן אֲמִתַּי לֵאמֹר: (ב) קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ
כִּי עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי: (ג) וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי **ה'** וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אָנִיָּה בָּאָה
תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי **ה'**:

(ד) **וַה'** הֵטִיל רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם
וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר: (ה) וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים
וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל **אֱ-לֹהָיו**
וַיָּטִלוּ אֶת הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם
וְיוֹנָה יָרַד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם: (ו) וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ
מַה לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל **אֱ-לֹהֶיךָ** אוּלַי יִתְעַשֵּׁת **הָאֱ-לֹהִים** לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד:
(ז) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ
וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל יוֹנָה:
(ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ
מַה מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי מִזֶּה עַם אָתָּה:

(ט) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת **ה' אֱ-לֹהֵי** הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת הַיָּם וְאֶת הַיַּבָּשָׁה: (י) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו

מַה זֹּאת עָשִׂיתָ
כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלִּפְנֵי **ה'** הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם:
(יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר:
(יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם
כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:
(יג) וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם:
(יד) וַיִּקְרְאוּ אֶל **ה'** וַיֹּאמְרוּ אָנָּה **ה'** אַל נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה
וְאַל תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי אַתָּה **ה'** כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ:
(טו) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ:
(טז) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת **ה'** וַיִּזְבְּחוּ זֶבַח **לַה'** וַיִּדְּרוּ נְדָרִים:

הֵטִיל
וַיָּטִלוּ
וַהֲטִילֻנִי
וַיְטִלֻהוּ

וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם (ד)
כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר (יא)
בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם (יב)
כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם (יג)

וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים (ה)
וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה (י)
וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת ה' (טז)

כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה'
וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי
בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
... (דברים כ"א, ח)

נינוה ='עיר הדג'
וַיְמַן ה' דָּג גָּדוֹל...

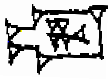

ירד – עלה
עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי:
...וַיֵּרֶד יָפוֹ (א', ב-ג)
לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי...
וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי (ב', ז)

הַיָּם - יַמִּים
לְהִשָּׁבֵר - מִשְׁבָּרֶיךָ
בְּנֶפֶשׁ - עַד נֶפֶשׁ, נַפְשִׁי
בֹּרֵחַ - בְּרִחֶיהָ

הַיַּבָּשָׁה

זבח ונדר

פרק ב

(א) וַיְמַן **ה'** דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ אֶת יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת:
(ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל **ה' אֱ-לֹהָיו** מִמְּעֵי הַדָּגָה: (ג) וַיֹּאמֶר

הקדמה

הצלה	צרה
אֶל **ה'** וַיַּעֲנֵנִי	קָרָאתִי מִצָּרָה לִי
שָׁמַעְתָּ קוֹלִי:	מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי

צרה

(ד) וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי
כָּל מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ:
(ה) וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ
אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:

(ו) אֲפָפוּנִי מַיִם עַד נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי
סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי:
(ז) לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי לְעוֹלָם

הצלה

וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי **ה' אֱ-לֹהָי**:
(ח) בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת **ה'** זָכָרְתִּי
וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ:

(ט) מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ:
(י) וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה לָּךְ
אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה **לַה'**:

(יא) וַיֹּאמֶר **ה'** לַדָּג וַיָּקֵא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה:

מבנה הסיפור

ב	השליחות הראשונה	א
התפילות	מבנה הסיפור	קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה
ד	השליחות השניה	ג

- לשון השליחות אל נינוה
- קוּם קְרָא / וַיִּקְרְאוּ וַיָּקָם
- וַיִּזְעֲקוּ / וַיַּזְעֵק | וַיִּקְרְאוּ אֶל ה' / וְיִקְרְאוּ אֶל אֱ-לֹהִים
- לְהָשִׁיב / וְיָשֻׁבוּ
- אבד (ד', יא)

- וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'
- וַיְמַן ה'
- נֶפֶשׁ נַפְשִׁי חַיַּי / נַפְשִׁי נַפְשׁוֹ מֵחַיָּי
- הַיַּבָּשָׁה - וַיִּיבָשׁ
- חַסְדָּם - וְרַב חֶסֶד

פרק ג

(א) וַיְהִי דְבַר **ה'** אֶל יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר: (ב) קוּם לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ
אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ: (ג) וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל נִינְוֵה כִּדְבַר **ה'** וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר
גְּדוֹלָה **לֵא-לֹהִים** מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (ד) וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר
עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת: (ה) וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה **בֵּא-לֹהִים** וַיִּקְרְאוּ צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ
שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד קְטַנָּם: (ו) וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס
שַׂק וַיֵּשֶׁב עַל הָאֵפֶר: (ז) וַיַּזְעֵק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבָּקָר
וְהַצֹּאן אַל יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל יִרְעוּ וּמַיִם אַל יִשְׁתּוּ: (ח) וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ
אֶל **אֱ-לֹהִים** בְּחָזְקָה וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן הֶחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם: (ט) מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב
וְנִחַם **הָאֱ-לֹהִים** וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד: (י) וַיַּרְא **הָאֱ-לֹהִים** אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ
מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם **הָאֱ-לֹהִים** עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

רעה וחרון

מִי יוֹדֵעַ - יָדַעְתִּי

וירא - ראה

הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה

דוח-שיח (מילים)	
39	יונה
3	ה' ?
3	יונה
5	ה' ?
5	יונה
39	ה' ?

פרק ד

ה' ה' אֵ-ל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם
וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת (שמות ל"ד, ו)

אָנָּה ה'
(א', יד)

(א) וַיֵּרַע אֶל יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ: (ב) וַיִּתְפַּלֵּל אֶל **ה'** וַיֹּאמַר אָנָּה **ה'** הֲלוֹא זֶה
דְבָרִי עַד הֱיוֹתִי עַל אַדְמָתִי עַל כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵ-ל
חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה: (ג) וְעַתָּה **ה'** קַח נָא אֶת נַפְשִׁי
מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי: (ד) וַיֹּאמֶר **ה'** הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ: (ה) וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן הָעִיר
וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה יִּהְיֶה
בָּעִיר: (ו) וַיְמַן **ה' אֱ-לֹהִים** קִיקָיוֹן וַיַּעַל מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ
מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה: (ז) וַיְמַן **הָאֱ-לֹהִים** תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת
הַשַּׁחַר לַמָּחֳרָת וַתַּךְ אֶת הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ: (ח) וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן **אֱ-לֹהִים** רוּחַ
קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר
טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי: (ט) וַיֹּאמֶר **אֱ-לֹהִים** אֶל יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה לְךָ עַל הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר
הֵיטֵב חָרָה לִי עַד מָוֶת: (י) וַיֹּאמֶר **ה'** אַתָּה חַסְתָּ עַל הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא עָמַלְתָּ בּוֹ
וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן לַיְלָה הָיָה וּבִן לַיְלָה אָבָד: (יא) וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל נִינְוֵה הָעִיר
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ
לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה: